

PIOTR KOŁAKOWSKI

AP SŁUPSK

CZESKIE DZIAŁANIA SABOTAŻOWO-DYWERSYJNE PRZECIWKO POLSCE JESIENIĄ 1938 ROKU

W wyniku źle układających się stosunków politycznych między Warszawą a Pragą w całym dwudziestoleciu międzywojennym, pod koniec września 1938 r. oba państwa znalazły się na krawędzi konfliktu zbrojnego¹. Polskiej akcji dyplomatycznej towarzyszyła koncentracja oddziałów wojskowych, a także działania dywersyjne, mające doprowadzić do wybuchu na Śląsku Zaolziańskim większych walk w celu podkreślenia polskości tej ziemi. Operacja prowadzona przez Ekspozyturę nr 2 Oddział II Sztabu Głównego WP z inspiracji Ministerstwa Spraw Zagranicznych nie nabrała większego rozmachu, nie stanowiąc tym samym poważniejszego problemu dla władz czechosłowackich². Przyjęcie 1 października przez Pragę polskiego ultimatum zapobiegło rozlewowi krwi. Oddziały Samodzielnej Grupy Operacyjnej „Śląsk” (dalej SGO „Śląsk”) gen. Władysława Bartnowskiego, wsparte przez policję oraz Straż Graniczną, bez większych trudności obsadziły Zaolzie. Był to obszar zamieszkały w większości przez Polaków, opanowany przez wojska czechosłowackie w styczniu 1919 r. Na jego znaczenie zarówno dla II Rzeczypospolitej, jak i I Republiki wpłynął fakt, iż znajdował się tam ważny węzeł komunikacyjny w Boguminie oraz dobrze rozwinięty przemysł – huta żelaza w Trzyńcu, 18 kopalni węgla kamiennego, koksownie i ponad 3 tys. zakładów produkcyjnych³.

¹ Szerzej na temat konfliktu polsko-czechosłowackiego jesienią 1938 r. zob. M. P. Deszczyński, *Ostatni egzamin. Wojsko Polskie wobec kryzysu czechosłowackiego 1938-1939*, Warszawa 2003; J. Kupliński, *Polsko-czechosłowackie kontakty wojskowe od wiosny 1938 r. do jesieni 1939 r.*, Gdańsk 1977.

² K. Badziak, G. Matwiejew, P. Samuś, „Powstanie” na Zaolziu w 1938 r. *Polska akcja specjalna w świetle dokumentów Oddziału II Sztabu Głównego WP*, Warszawa 1997, s. 17 i n.; E. Długajczyk, *Tajny front na granicy cieszyńskiej. Wywiad i dywersja w latach 1919-1939*, Katowice 1993, s. 122-174. Szef Ekspozytury nr 2 mjr Charaszkiewicz, odpowiedzialny za organizowanie działalności dywersyjnej w Oddziale II Sztabu Głównego WP, w raporcie sporządzonym podczas wojny stwierdził: „Ostateczny efekt działań dywersyjno-bojowych na Zaolziu był niewspółmiernie mały do włożonego wysiłku i oczekiwań”. A. Grzywacz, M. Kwiecień, G. Mazur, *Zbór dokumentów ppłk. Edmunda Charaszkiewicza*, Kraków 2000, s. 101.

³ E. Piwowski, *Wnioski z formowania Samodzielnej Grupy Operacyjnej „Śląsk” do akcji na Zaolziu*, Przegląd Historyczno-Wojskowy 2005, nr 3, s. 7.